

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 4ΗΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1997

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΤΣΑΝΙΩΤΗ

Ε Π Ι Σ Η Μ Ο Σ Υ Π Ο Δ Ο Χ Η
ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΤΣΑΝΙΩΤΗ

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ὑποδέχεται σήμερα μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ τὸ νέο τακτικὸ μέλος τῆς, τὸν καθηγητὴ κ. Γεώργιο Κοντόπουλο. Ὁ νέος ἀκαδημαϊκὸς ἐξελέγη στὶς 13 Φεβρουαρίου τοῦ τρέχοντος ἔτους στὴν ἔδρα τῆς Ἀστρονομίας, τὴν ὁποία κατεῖχε ὁ ἀείμνηστος Ἰωάννης Ξανθάκης ἐπὶ 29 ἔτη. Εὐχομαι στὸ νέο ἀκαδημαϊκὸ νὰ τὴν διατηρήσει ἄλλα τόσα χρόνια ἢ γιατί ὄχι ἀκόμη περισσότερα. Ἄλλωστε ὁ κ. Κοντόπουλος ἔχει ἤδη μίᾳ ἄλλῃ ἐξαιρετικῶς σπάνια ἐπίδοση: διετέλεσε τακτικὸς καθηγητὴς τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης ἐπὶ 40 συναπτὰ ἔτη. Νομίζω ὅτι τόσο μακροχρόνια καθηγητικὴ θητεία μόνον οἱ συνάδελφοι κ.κ. Ζολώτας καὶ Ἀλεξόπουλος εἶχαν.

Πολλά, πάμπολλα εἶναι τὰ ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ. Σ' αὐτὰ θὰ ἀναφερθεῖ ἀμέσως τώρα ὁ συνάδελφος κ. Ἀρτεμιάδης, ὁ ὁποῖος ὀρίσθηκε ἀπὸ τὴν Τάξιν τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν νὰ τὸν προσφωνήσῃ. Ἐγὼ θὰ ἀναφερθῶ σὲ ἐλάχιστα μόνο, ἀρχίζοντας ἀπ' αὐτὸ πού μὲ συγκινεῖ περισσότερο. Ὁ κ. Κοντόπουλος εὐτύχησε νὰ γίνῃ πατέρας τεσσάρων παιδιῶν, στὰ ὁποῖα εὐχομαι ὑγεία καὶ προκοπὴ ἀνάλογη τοῦ πατέρα τους.

Ὁ κ. Κοντόπουλος εἶναι γνωστὸς στὴν πανεπιστημιακὴ κοινότητα γιὰ τὸν ἐνάρετο καὶ πρᾶο χαρακτήρα του, τὴν ἐξαιρετικὴ διδακτικὴ του ἰκανότητα, γιὰ τὴν πάντοτε δίκαιη αὐστηρότητά του, γιὰ τὴν ἀκάματη ἐργατικότητα του, γιὰ τὸ λαμπρὸ ἐρευνητικὸ του ἔργο. Δίδαξε γενεὲς ὀλόκληρες φοιτητῶν καὶ ἀνέδειξε πληθώρα συνεργατῶν του.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ στὰ νέα του καθήκοντα ὡς ἀκαδημαϊκοῦ θὰ διαπρέψει ἀπολύτως καὶ θὰ ὑπερβάλει τις ὑψηλές προσδοκίες τῆς Ὀλομελείας τῆς Ἀκαδημίας, ἢ ὅποια τὸν κατέταξε στὰ μέλη της.

Σύμφωνα μὲ τὸ τυπικὸν τῆς ἐπίσημης ὑποδοχῆς νέου μέλους θὰ περιβάλω τὸν νέον Ἀκαδημαϊκὸν μὲ τὸ μεγάλο διάστημα τῆς Ἀκαδημίας.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. Ν. Κ. ΑΡΤΕΜΙΑΔΗ

Ἀγαπητὲ Συνάδελφε κ. Γεώργιε Κοντόπουλε,

Μὲ ἐξουσιοδότηση τῆς Συγκλήτου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν σᾶς ἀπευθύνω θερμὸ χαιρετισμὸ ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν τακτικῶν μελῶν τῆς Ἀκαδημίας κατὰ τὴν σημερινὴ ἐπίσημη ὑποδοχὴ σας ὡς τακτικοῦ μέλους τοῦ ἀνωτάτου πνευματικοῦ ἰδρύματος τῆς χώρας. Καταλαμβάνετε στὸ Ἴδρυμα αὐτὸ τὴν ἔδρα τῆς Ἀστρονομίας, τὴν ὅποιαν κατεῖχε πρὶν ἀπὸ σᾶς ὁ διακεκριμένος ἐπιστήμων ἀείμνηστος Ἰωάννης Ξανθάκης.

Ἀποδέχθηκα τὴν ἐντολὴ αὐτὴ τῆς Συγκλήτου, τιμητικὴ γιὰ μένα, καὶ τὴν ἐκτελῶ μὲ ιδιαίτερη χαρά.

Κύριε Πρόεδρε,

Κύριοι Συνάδελφοι,

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Ὁ κ. Γεώργιος Κοντόπουλος γεννήθηκε στὸ Αἴγιο στὶς 3 Ὀκτωβρίου 1928. Εἶναι ἐγγαμὸς καὶ ἔχει τέσσερα παιδιά.

Ἔσπούδασε Μαθηματικὰ στὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν ἀπὸ ὅπου ἔλαβε τὸ πτυχίον του τὸ 1950, καὶ ἀναγορεύθηκε διδάκτωρ τοῦ ἰδίου Πανεπιστημίου τὸ 1953.

Ἐπηρετήσε στὸν Ἑλληνικὸ Στρατὸ ὡς ἑφεδρὸς ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ Μηχανικοῦ ἀπὸ τὸ 1950 ἕως τὸ 1952.

Διετέλεσε καθηγητὴς τῆς Ἀστρονομίας στὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ 1957 ἕως τὸ 1975, ὅποτε μετεκλήθη ὁμοφώνως στὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ παρέμεινε εἰς αὐτό, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ιδιότητα τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἀστρονομίας, μέχρι τῆς συνταξιοδοτήσεώς του τὸ 1996.

Θὰ προσπαθῶσω, μέσα στὰ ἐπιτρεπόμενα χρονικὰ ὅρια τῆς προσφωνήσεώς μου, νὰ παρουσιάσω ἐν συντομίᾳ τὸ εὐρὺ ἐπιστημονικὸ ἔργο καθὼς καὶ τις πολλαπλές καὶ πολυσχιδεῖς ἐπιστημονικές, διδακτικές καὶ λοιπές δραστηριότητες τοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Κοντόπουλου.

Ἐρευνητικό ἔργο - δημοσιεύματα

Ἐδημοσίευσε περὶ τὶς 220 ἐπιστημονικὲς ἐργασίες ἐκ τῶν ὁποίων τὶς 75 μὲ ἄλλους ἐπιστήμονες. Περίπου τὸ ἕμισυ τῶν ἐργασιῶν δημοσιεύθηκαν σὲ ἔγκριτα διεθνή περιοδικὰ μὲ κριτές, οἱ δὲ ὑπόλοιπες σὲ πρακτικὰ συνεδρίων, ἀνακοινώσεις κλπ. Τὸ ἔργο του χωρίζεται κυρίως σὲ τρεῖς ἐνότητες.

Ἐν ό τ η τ α Α'. Γαλαξιακὴ Δυναμικὴ καὶ Δυναμικὰ Συστήματα.

Ἐν ό τ η τ α Β'. Οὐράνια Μηχανικὴ.

Ἐν ό τ η τ α Γ'. Θεωρία Σχετικότητας καὶ Κοσμολογία.

Στὴν Ἐνότητα Α' ἐμπίπτει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ἐργασιῶν, ὅπου καὶ ἀνέκουν οἱ ἐργασίες οἱ ἀναφερόμενες στὴν ἀξιόλογη ἀνακάλυψη ὑπὸ τοῦ κ. Κοντόπουλου τοῦ λεγόμενου «τρίτου ὀλοκληρώματος» τῆς κινήσεως στοὺς γαλαξίες (ἐκτός τῆς ἐνέργειας καὶ τῆς στροφομῆς). Ἀναφέρομε μερικὲς μόνο ἐφαρμογὲς τοῦ «τρίτου ὀλοκληρώματος».

α) Δίνει τὶς περιοδικὲς καὶ ἡμιπεριοδικὲς τροχιὰς σὲ πολλὰ δυναμικὰ συστήματα.

(β) Δίνει τὸν ῥῶο πού «πληροῦν» οἱ μὴ περιοδικὲς τροχιὰς σὲ ἓνα γαλαξία.

(γ) Ἐξηγεῖ τὴν παρατηρούμενη πλάτυνση τοῦ ἔλλειψοειδοῦς ταχυτήτων στὸν Γαλαξία μας.

(δ) Χρησιμεύει στὴν κατασκευὴ προτύπων ἀστρικῶν συστημάτων τὰ ὁποῖα εἶναι «αὐτοσυνεπῆ».

Τὸ «τρίτο ὀλοκληρῶμα» ἔχει προκαλέσει τὸ ἐνδιαφέρον ὄχι μόνο τῶν ἀστρονόμων ἀλλὰ καὶ ἄλλων θετικῶν ἐπιστημόνων.

Στὴν Ἐνότητα Β' ἐμπίπτουν ἐργασίες ἀναφερόμενες σὲ ἐφαρμογὲς τοῦ «τρίτου ὀλοκληρώματος» καὶ τῆς Θεωρίας τοῦ Χάους στὸ περιορισμένο πρόβλημα τῶν τριῶν σωμάτων.

Στὴν Ἐνότητα Γ', ὅπου ἐμπίπτουν ἐργασίες ἀναφερόμενες στὴν Θεωρία τῆς Σχετικότητας, ὁ κ. Κοντόπουλος ἀσχολεῖται μὲ τὶς τροχιὰς πού εὐρίσκονται πλησίον περιστρεφομένων μελανῶν ὀπῶν.

Βιβλία. Συνέγραψε 4 διδακτικὰ βιβλία Ἀστρονομίας καὶ εἶναι ἐκδότης 7 ἄλλων. Τὸ βιβλίον του «Κοσμολογία» (σὲ συνεργασία μὲ τὸν ἀείμνηστο καθηγητὴ Δ. Κωτσάκη) μεταφράσθηκε τὸ 1987 ἀπὸ τὸν Ἐκδοτικὸ Οἶκο Springer-Verlag, ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ στὰ Ἀγγλικά, καὶ ἀπέσπασε εὐνοϊκὲς κριτικὲς.

Ἐπάρχουν περισσότερες ἀπὸ 3300 ἀναφορὲς στὸ ἔργο τοῦ Κοντόπουλου ἀπὸ ἄλλους ἐπιστήμονες, ὅπου σχολιάζεται ἡ σπουδαιότητα τοῦ ἔργου του καὶ γίνεται χρῆση τῶν ἐρευνητικῶν ἀποτελεσμάτων του.

Δραστηριότητες στην Ελλάδα

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία του ὡς τακτικοῦ καθηγητοῦ στὰ Πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης καὶ Ἀθηνῶν θὰ ἀναφέρω ἐπιλεκτικὰ τὶς ἀκόλουθες δραστηριότητες:

- Πρόεδρος τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν.
- Διευθύνων Σύμβουλος τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ἐρευνῶν.
- Μέλος τῆς Διοικούσας Ἐπιτροπῆς τοῦ Πανεπιστημίου Πατρῶν.
- Μέλος τῆς Διοικούσας Ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου Πυρηνικῶν Ἐρευνῶν «Δημόκριτος».
- Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστρονομικῆς Ἑταιρείας.
- Κοσμήτωρ καὶ Συγκλητικὸς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Περὶσσότερα ἀπὸ 40 ἄτομα ἐξεπόνησαν ἢ ἐκπονοῦν τὴν διδακτορικὴ τους διατριβὴ μὲ τὸν κ. Κοντόπουλο, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ξένοι. Ἐκ τῶν πρώην φοιτητῶν καὶ συνεργατῶν του, 31 ἔγιναν καθηγητὲς διαφόρων βαθμίδων ἢ κατέκτησαν σημαντικὲς θέσεις στὸ ἐξωτερικόν.

Διάφορα ἐρευνητικὰ προγράμματα τοῦ χρηματοδοτήθηκαν ἢ χρηματοδοτοῦνται ἀπὸ διεθνεῖς φορεῖς.

Διακρίσεις

- Βραβεῖο Brouwer τῆς American Astronomical Society, 1982. Foreign Affiliate 1984.
- Ἐπίτιμος διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Σικάγου, 1991.
- Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς 33 (Γαλαξίας), 1967-70, τῆς Διεθνοῦς Ἀστρονομικῆς Ἐνώσεως.
- Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Διεθνοῦς Ἀστρονομικῆς Ἐνώσεως (1973-76).
- Ἀναπληρωτῆς Γενικὸς Γραμματεὺς (1970-1973), καὶ Σύμβουλος (1976-79).
- Πρόεδρος (1979-93) τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ περιοδικοῦ «Astronomy and Astrophysics».
- Associate Editor τοῦ περιοδικοῦ «Celestial Mechanics and Dynamical Astronomy».
- Ἐξελέγη μέλος (1989) τῆς Academia Europaea.
- Ἐξελέγη (1967) Associate τῆς Royal Astronomical Society (London).
- Ἐξελέγη (1971), ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Société Royale de Liège.
- Πληροφοροῦμαι ὅτι ἀπὸ 12-14 Φεβρουαρίου 1998, ὁργανώνεται ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Florida (USA) εἰδικὸ συνέδριο πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Κοντόπουλου μὲ τίτλο «Non-Linear Dynamics and Chaos in Astrophysics».

Δραστηριότητες στο εξωτερικό

Πηγαίνει συχνά στο εξωτερικό ως επισκέπτης καθηγητής, προσκεκλημένος ομιλητής σε συνέδρια ή και σε Πανεπιστήμια (Ευρώπη, USA, Καναδάς, Ίσραήλ, Αυστραλία, Άργεντινή, Χιλή κ.ά.).

Μεγάλο μέρος του επιστημονικού του έργου εξετελέσθη σε διάφορα κέντρα του Έξωτεριού (Harvard University, MIT, Yale University, κ.ά.).

Τα τελευταία χρόνια επισκέπτεται τακτικά το University of Florida των USA όπου έχει τον τίτλο του Graduate Research Professor.

Τελειώνοντας θα αναφέρω μερικά από τα κύρια επιστημονικά επιτεύγματα του καθηγητή Κοντόπουλου.

- Άνεφερα ήδη την ανακάλυψη του «Τρίτου Όλοκληρώματος» καθώς και τις εφαρμογές αυτού.
- Στην θεωρία του Χάους υπέδειξε νέες οδούς μετάβασης από την Τάξη στο Χάος, οι οποίες οδοί συνδέονται με τα φαινόμενα συντονισμού.
- Ανακάλυψε περιοδικές τροχιές συντονισμού και χάους σε ένα σύστημα δύο μελανών όπων, κάτι που αποτελεί το πρώτο παράδειγμα χάους στην Γενική Σχετικότητα.
- Εμελέτησε το μοντέλο «Mixmaster Universe» και απέδειξε ότι είναι χαοτικό.

Άγαπητέ Συνάδελφε,

Από όσα πολύ σύντομα άνεφερα προβάλλεται η έκταση και η σημασία της προσφοράς σας στην Άστρονομία. Το έργο σας, στο οποίο διακρίνει κανείς οξυδέρκεια και διορατικότητα, εμπλούτισε τις γνώσεις των επιστημόνων και τους βοήθησε να αντιληφθούν, μεταξύ άλλων, τρόπους κατά τους οποίους οι αστρικές τροχιές μπορούν να αποτελούν τα «δομικά στοιχεία» των γαλαξιών. Δημιουργήσατε με το έργο σας καθώς και με το έργο των συνεργατών σας ένα πλαίσιο για μια περαιτέρω έρευνα στην δυναμική των γαλαξιών.

Για τους παραπάνω έκτεθέντας λόγους σας υποδεχόμαστε με αγάπη στους κόλπους του Άνωτάτου Πνευματικού Ίδρύματος τής χώρας, με την εύχη να ενισχύσετε και από την θέση σας αυτή την επιστήμη, την όποιαν υπηρέτησατε μέχρι σήμερα με επιτυχία και άρετή.